

Posudek na bakalářskou práci **Markéty Bickové**

Vliv mluveného jazyka na psaný projev u žáků 3.-4. třídy základní školy

Téma, které si autorka pro svou práci zvolila, dává pro zpracování celou řadu možností. Zpravidla se pracuje s takovými rozdíly mezi psanými a mluvenými texty, jako je na straně textů psaných větší připravenost, formálnost, vyvázanost ze situace, uspořádanost, kontinuita, explicitnost atd., na straně textů mluvených naopak nepřipravenost, neformálnost, silná situační vázanost, malá uspořádanost, fragmentárnost, implicitnost apod. Z toho pak plynou typické odlišnosti formální povahy. Dosavadní výzkumy, které byly provedeny a které se týkaly žáků prvního stupně základní školy, potvrdily celkem přirozený předpoklad, že žáci přicházejí do školy s osvojenými zvyklostmi z běžně mluveného projevu, povětšinou neformálního dialogu. Předpokládá se, že škola žáky postupně vede (mimo jiné) k zvládnutí požadavků kladených na projevy typicky psané.

Sledování většího počtu těchto opozic psanosti vs. mluvenosti by ovšem bylo nad možnosti bakalářské práce, kol. Bickové tedy rozumně sáhla k jejich redukci – omezuje se ve své práci na sledování toho, jak žáci příslušného věku zvládají spisovný jazyk. Omezení na spisovnost není ideální, ale lze je pochopit. Určitým problémem je fakt, že autorka analyzuje převážně mluvené projevy žáků, nikoli projevy psané; to její práci trochu posouvá ve srovnání se zadáním.

Bylo to ovšem způsobeno objektivními podmínkami obtížného sběru dat v kovidovém období; lze to tedy pochopit a přijmout.

1. Koncepce práce

Koncepce práce vychází ze stanoveného cíle – *zjistit, jestli se nespisovné, nářeční či prvky typické pro nepřipravený projev promítají i do psaného projevu žáků 3. třídy* (s. 9). Potíže při realizaci autorku přivedly k tomu, že sledovala převážně zvládnutí spisovnosti žáky v mluveném projevu (to je, jak jsem se už zmínil, podstatný posun ve srovnání s původním zadáním); rozšířila ale zároveň svůj cíl o zřetel k rozdílu mezi dialogem a monologem (předpokládá, že v rozhovoru se objevuje více nespisovných prvků než v monologu) a mezi chlapci a dívkami (předpokládá, že projevy dívek jsou spisovnější).

V teoreticky zaměřených kapitolách se autorka zabývá řadou odtažitých témat, která nemají pro její práci relevanci – zmiňuje se (přirozeně jen letmo) o fylogenezi jazyka, o neurologických základech jazyka, o typologických rysech češtiny, českých nářečích atd.; za užitečnější bych pokládal věnovat větší pozornost tématům, která jsou zaměření práce bližší, např. vývoji jazyka dětí na prvním stupni z hlediska opozice mluvenosti a psanosti (postrádám některé podstatné práce, např. Hubáčkovy), rozdíly mezi dialogem a monologem, mezi mluvou chlapců a dívek apod. (B-C)

2. Metodologie a zpracování dat

Zvolenou metodologii pokládám za přiměřenou změněné koncepci práce – zaměření na spisovnost převážně v mluvených projevech dětí (u psaných projevu autorka sleduje, zda jsou žáci schopni identifikovat „chybně zaznamenaná slova“ (s. 33) v textu). (B)

3. Práce s odbornou literaturou

Autorka se seznámila se základní odbornou literaturou k tématu a pracuje s ní na odpovídající úrovni; nepřesnosti v odkazování jdou zřejmě na vrub spěchu. Bylo by ovšem možné některé podstatné práce týkající se písemných projevu žáků na prvním stupni doplnit, nejde ale o nedostatek zásadní. (B)

4. Formální úroveň práce

Práce má standardní kompozici, typickou pro práce tohoto typu. Po jazykové stránce se vyznačuje nepečlivostí, v textu je řada zřejmých překlepů. Autorka pravděpodobně neměla čas na závěrečnou formální korekturu. Jen namátkou uvádím několik málo příkladů: *není území diferenciacie současné češtiny nijak výrazné* (s. 12), *dle Chloupky* (s. 15), *Jedná se prvky* (s. 16), *Častým prvkem vycházejícího z nářečí* (s. 16), *Jihozápadočeské nářečí* (s. 19), *tím přispívat k rozšiřování znalosti a jazykového vývoji* (s. 21) (C)

5. Celkové hodnocení

Bakalářská práce kol. Bickové podle mého názoru odpovídá požadavkům kladeným na práce tohoto typu. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře až dobře podle průběhu obhajoby.

Prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.